

1 Kinderen krijgen en opvoeden

Een van de lastige gegevens binnen onze samenleving is dat we onhebbelijke toestanden onmiddellijk veranderd willen zien. Zo willen we polygamie per direct uitbannen. Als we echter een generatie wachten, gebeurt dit vanzelf in onze samenleving. Enig geduld zou dus mogelijk louterend kunnen werken omdat het de invoering van duur, pijnlijk ineffectief beleid overbodig maakt.

Een tweede lastig gegeven is dat we eigenschappen van onze kinderen vaak toeschrijven aan het genetische lot. Hieraan ontleen we het argument dat we slechts beperkte verwachtingen kunnen hechten aan de mate waarin we als ouders de toekomst van onze kinderen kunnen beïnvloeden. Maar dat is niet waar. Het blijkt dat opvoeding en niet genetische aanleg een enorme invloed heeft op hoe het kind in de wereld staat. Naarmate we een kind meer zijn eigen weg durven laten zoeken, staat hij sterker in de wereld.

1.1 Monogamie in de kennissamenleving

In het laatste kabinet-Balkenende werd polygamie als een te bestrijden probleem aangemerkt. Bestrijding is echter overbodig omdat polygamie in Nederland altijd klein zal blijven omdat we een kennissamenleving zijn.

Staatsecretaris Albayrak bestempelde monogamie in 2008 als een fundamentele waarde van onze samenleving. Zij maakte zich zorgen om het verschijnsel polygamie omdat polygamie niet uitgaat van 'de gelijkwaardigheid van de partners'. De omvang van polygamie zal echter zeer beperkt zijn omdat alleen rijke mannen in een kennisarme staat polygame huwelijken kunnen sluiten. Polygamie zal dus geen grote vormen gaan aannemen in Nederland. Ook politieke stromingen die hierin een hard standpunt innemen kunnen hun wetsontwerpen dus voor zich houden op dit gebied.

Wie kiest wie?

Bij de keuze voor elkaar hebben mannen en vrouwen twee doelen voor ogen: hun eigen toekomstige consumptie en de welvaart van hun nakomelingen. Ouders kunnen hun kinderen op twee manieren welvaart bieden. In de eerst plaats kunnen kapitaalkrachtige ouders en ouders met politieke macht hun kinderen blijvende toegang tot welvaart verschaffen. In de tweede plaats kan de ouder de inkomenspotentie van zijn kinderen bevorderen door te investeren in de vorming van zijn nakomelingen. Naarmate ouders minder kunnen leunen op kapitaal en ze toch hun kinderen welvaart willen geven moeten ze varen op de vorming van hun nakomelingen.

De Israëlische onderzoekers Eric Gould, Omer Moav en Avi Simhon demonstreren in Ivoorkust dat rijke mannen met meerdere vrouwen kinderen krijgen. Zij blijven hun harem uitbreiden zolang er voor de nakomelingen welvaart kan worden gerealiseerd. Zij zijn niet kieskeurig met vrouwen en hoeven dat ook niet te zijn. Immers, hun nakomelingen hoeven niet op eigen kracht inkomen te verwerven,

zij leven op geërfd kapitaal of geërfde macht. Doordat de rijke mannen in principe elke vrouw kunnen kiezen, zijn vrouwen overvloedig beschikbaar.

Kinderen in de kennissamenleving

Deze situatie verandert dramatisch als de ouder alleen welvaartpotentie via vorming kan doorgeven. In dat geval zoeken de vrouw en de man een partner die zelf ook gevormd is. Door met een gevormde partner kinderen te krijgen, hoeven beide ouders zich minder in te spannen om hun kinderen aan een bepaalde inkomenspositie te helpen. Immers, als een ouder ongevormd zou zijn en de ander is wel gevormd, bestaat er een grotere kans dat de ongevormde ouder zijn aanleg doorgeeft in het kind. Het gevolg is dat meer tijd moet worden besteed aan opvoeding en er dan minder geld overblijft voor eigen consumptie. Omdat gevormde vrouwen en mannen elkaar zoeken in het geval zij geen kapitaal kunnen doorgeven aan hun kinderen, kan geen van beiden uit de totale pool aan mannen en vrouwen zijn toekomstige partner halen. Zij moeten kiezen uit de veel kleinere pool aan gevormde kandidaat-partners. Gevormde partners hebben echter een grotere persoonlijke consumptie-eis dan ongevormden. Het gevolg is duidelijk: een gevormde kan zich minder partners veroorloven vanwege de hogere consumptie-eis.

Concluderend

Omdat in Nederland het aantal kapitaalkrachtige ouders beperkt is, zal polygamie geen grote vormen aan gaan nemen. Als de regering polygamie wil verkleinen, kan ze haar inspanningen beter besteden aan de vraag hoe we onderwijs goedkoper kunnen maken. Goedkoop onderwijs verlaagt de prijs van vorming. Meer vorming leidt tot minder polygamie, zo blijkt uit onderzoek.

1.2 Succes dankzij gevaar

Kinderen kunnen hun erfelijke aanleg corrigeren als hun ouders hen aan gevaren bloot durven stellen.

Dreverhaven laat in de roman *Karakter* zijn onechte kind Jacob Willem Katadreuffe vreselijke proeven doorstaan om zijn karakter te vormen. Zijn welzijn verdrukkend, schopt Jacob Willem het tot jurist. Dankzij die beproevingen, blijkt uit nieuw onderzoek.

Een omvangrijke groep onderzoekers naar erfelijkheid en gedrag is overtuigd van het tegendeel. Zij stellen dat het succes van kinderen voornamelijk genetisch is bepaald. Hun bevindingen zijn onder meer gebaseerd op tests met tweelingen.

Eeneiige tweelingen die door verschillende niet-biologische ouders worden opgevoed blijken erg veel op elkaar te lijken, afgemeten naar keuzes en succes. Bovendien vinden zij dat eeneiige tweelingen opgevoed door de biologische ouders minder sterk op elkaar lijken dan tweelingen opgevoed door pleegouders.

Deze onderzoeksresultaten suggereren dat opvoeding niet veel effect heeft, maar dat integendeel genetisch geërfd materiaal de toekomst van het kind volledig bepaalt. Recent onderzoek van de Amerikaanse economen Alessandro Lizzeri en Marciano Sinicalchi werpt echter een totaal ander licht op de interpretatie van de resultaten.

Je kop stoten werkt louterend

De onderzoekers werken een model uit waarin de vorming van kinderen zich afspeelt door interactie met de omgeving en de ouders. Bij de opvoeding maken ouders een afweging in de mate waarin zij hun kinderen proefondervindelijk laten leren en de mate waarin zij hun kinderen beschermen tegen gevaren van buitenaf. Omdat het kind leert van gemaakte fouten terwijl het zich maar een beperkt

aantal fouten kan permitteren, bestaat er een optimum van zorg en afscherming waarin volledige afscherming aantoonbaar inadequaaf is.

In de tweede plaats geldt dat de gekozen hoeveelheden zorg en afscherming afhangen van de mate waarin ouders inschatten dat hun kind in staat is zelfstandig het gewenste gedrag aan te leren. Als de ouders kiezen voor afscherming onthouden zij hun kind als het ware de mogelijkheid om zijn natuurlijke aanleg, die genetisch is bepaald, te testen tegen de harde praktijk.

Naarmate ouder en kind sterker van elkaar verschillen, kiezen ouders vaker voor afscherming. Proefondervindelijk leren wordt hierdoor beperkt en het kind houdt daarom sterker vast aan de genetisch bepaalde aanleg. Het is dus het gebrek aan ervaring van de ouders dat leidt tot behoud van de genetische aanleg.

Biologische ouders maken een betere inschatting van de benodigde hoeveelheid correctie omdat ook hun gedrag is bepaald door biologische erfenis en door hun opvoeding. Zij beschikken over meer proefondervindelijke ervaring dan afgeschermden kinderen. Kinderen opgevoed door biologische ouders leggen dan ook minder genetisch bepaald gedrag aan de dag dan door pleegouders opgevoede kinderen.

Conclusie

De conclusie is duidelijk. Ouders zijn er om kinderen aan gevaar bloot te stellen zodat ze genetisch bepaald gedrag kunnen corrigeren. Naarmate ouders dichter tot de optimale hoeveelheid blootstelling naderen, wijkt het gedrag van hun kind sterker af van wat in de genen is doorgegeven.

2 Kinderen naar school

We zijn eraan gewend geraakt dat de school de verantwoordelijkheid voor het kind overneemt zo gauw als deze de deur van het ouderlijk huis achter zich dichttrekt. Het is opvallend dat van de school primair wordt verwacht dat het kind er een gezellige tijd heeft. Leerprestaties komen op de tweede plaats. Deze houding is vanuit de te verwachten opbrengsten van leren maatschappelijk minder wenselijk. Wat kunnen we hieraan doen? Twee zaken, zo blijkt uit onderzoek: we moeten ouders selecteren die inhoud belangrijk vinden en we moeten sterker toetsen op de kennis die lagere scholen toevoegen aan de aan hen toevertrouwde kinderen.

2.1 Ambitieuze ouders

Ouders vragen een te laag ambitieniveau van de basisschool. Om desondanks het niveau van de leerling te verhogen moet de schoolleiding harder gaan oordelen over haar docentenkorps.

Armere mensen zijn ambitieuzer dan rijken

Rijkere ouders hebben een voorkeur voor leraren die 'de gezelligheid' bevorderen. Het is wel belangrijk dat de leerling de school zonder vertraging doorloopt, maar of ze inhoud leren is van ondergeschikt belang, blijkt uit recent onderzoek.

Minder gefortuneerde ouders hebben juist een voorkeur voor de docent die over de talenten beschikt om de leerlingen reken- en taalvaardigheden bij te brengen. Teleurstellend is dat slechts een minderheid van deze groep informatie blijkt te hebben over de kwaliteit van de docent en daarom geen voorkeur uitspreekt.

Kortom, de geïnformeerde, minder gefortuneerde ouder kiest voor inhoud, terwijl de grote meerderheid zich overlevert aan de school. De consequentie van deze onderzoeksresultaten is dat we kinderen minder reken- en taalvaardigheid bijbrengen dan mogelijk. Immers, de rijke ouders denken dat hun kinderen van huis uit voldoende inhoud meekrijgen terwijl de minder gefortuneerde ouders in meerderheid onwetend zijn over de reken- en taalvaardigheden van de docenten.

Per saldo ligt er dan vanuit de ouders te weinig druk op de school om leraren voor de klas te zetten die de talenten hebben om rekenen en taal aan te leren. Binnen een kenniseconomie kan dit niet de bedoeling zijn. En het kan beter! We moeten daartoe gebruikmaken van een andere bevinding uit het onderzoek.

Schoolleiding kent haar goede en slechte leraren

Het blijkt dat de schoolleiding uitstekend de onderwijskwaliteit van de docent weet vast te stellen. In het Nederlandse onderwijs worden de

onderwijsprestaties van leraren maar heel mondjesmaat gebruikt om hen te beoordelen. Wat we zien, is dat vaste aanstellingen afhangen van de beoordelingen door de schooldirectie. Maar met de vaste aanstelling op zak wordt de leraar nog nauwelijks aangesproken op zijn bijdrage.

We weten echter dat beoordelingen van medewerkers de prestaties van organisaties gunstig beïnvloeden. Ook weten we dat ambitieuze bedrijven ambitieuze medewerkers aantrekken en houden!

De schoolleiding moet daarom worden verplicht jaarlijks hun leraren in de ogen te kijken en hen te beoordelen op inhoudelijke kwaliteit. Leraren die op niveau lesgeven dient de schooldirectie te belonen met bevordering tot seniordocent, geld en een schouderklopje. Docenten die de leerlingen onvoldoende vooruit helpen, krijgen tijd voor verbetering en krijgen ontslag als verbetering uitblijft.

Daarbij moet het schoolbestuur erop toezien dat de schoolleiding de aanname en de beoordeling van leraren serieus neemt. Sterker nog, het schoolbestuur moet de directie van de school beoordelen op de toename van de kwaliteit van het lerarenkorps. Een vergaande professionalisering van het toezicht op schooldirecties is daartoe vereist.

Als directies hun leraren niet beoordelen op inhoud, ligt een verdere afbrokkeling van het opleidingsniveau in het verschiet. Slechts een selecte groep ouders zou toegang moeten worden gegeven tot het bestuur als we inhoud serieus nemen.

2.2 Cito moet meer toetsen

In plaats van minder moeten er juist meer toetsen door het Cito worden afgenomen om het taal- en rekenniveau van de toekomstige generatie zeker te stellen.

Ouders, pedagogen en leraren bestrijden het nut van de Cito-toets. Ouders vinden vooral gezelligheid belangrijk en willen hun kinderen liefst aan stress onttrekken. Leraren en pedagogen stellen dat de thans bepleite nadruk op rekenen en taal ten koste gaat van andere vakken. De voorstanders menen dat de Cito-toets juist het kennisniveau bevordert. De media maken ruim baan voor bovenal de tegenstanders van de Cito-toets. De vraag is: wie heeft er gelijk? Onderzoek van de onderwijsconoom Brian Jacob in het onderwijs-district van Chicago geeft antwoord.

Eind jaren negentig voerde de agglomeratie Chicago een systeem in dat zowel leerlingen als scholen aanspreekt op prestaties. Leerlingen mogen over naar het volgende leerjaar op voorwaarde dat zij een regionale toelatingstest met goed gevolg afleggen. Scholen die slecht presteren komen onder curatele en worden opgeheven of geherstructureerd als verbetering uitblijft.

Jacob stelt in zijn studie drie vragen: Leiden de tests tot betere resultaten? In welke mate zijn resultaten toe te schrijven aan verbeterde testvaardigheid in plaats van betere reken- en taalvaardigheid? En zullen leraren en schoolbesturen leerlingen selectief laten deelnemen aan de tests?

Lees- en rekenvaardigheid verbeteren aanzienlijk

De resultaten van de studie tonen verbeteringen met 20 procent (lezen) en 30 procent (rekenen). Bovendien ging deze vooruitgang niet ten koste van de kennis op andere gebieden dan rekenen en taal. Het bleek dat leerlingen meer inzet tonen. Zo werd er minder dan voorheen gegokt op een goed antwoord. Er zijn ook nadelen. Vaker dan voorheen laten scholen hun leerlingen (zonder test) zitten en leerlingen gaan frequenter naar het speciaal onderwijs. Het eerste zien we ook terug in de deelname aan Cito-toetsen. Leerlingen die het gemiddelde naar verwachting ver naar beneden halen onttrekt de schoolleiding vaak aan de Cito-toets.